

Ένα αυγουσιτιάτικο δειλινό στη Θεσσαλονίκη

του **Ιωάννη Μανωλιάδη**
Ιατρού-Ουρολόγου, Διδάκτωρ Α.Π.Θ.

Ήταν ένα Αυγουσιτιάτικο δειλινό, στην έρημη νύμφη το Θερμαϊκού. Ήταν καιρό που το επιθυμούσα μα δεν μου δίνονταν η ευκαιρία, ένα καφεδάκι στην παραλία, ένα δειλινό, με θέα το ηλιοβασίλεμα. Ένα δώρο στον εαυτό μου, που τελικά κατέληξε ένα ρομαντικό οδοιπορικό στο ιστορικό παρελθόν αυτής της πόλης, στην Θεσσαλονίκη του χθες, του σήμερα και του αύριο, της αγαπημένης που στέκει αγέρωχη, 23 αιώνες τώρα, με την τρυφερότητα της μάνας και με το πάθος της ερωμένης να σε γοητεύσει με το παρελθόν της, να σε προκαλέσει με το παρόν της και να σε εμπνεύσει για το μέλλον της. Ήταν για μένα μια φυγή από τον έντονο ρυθμό της καθημερινότητας, μια απόδραση από το μέλλον, στο ρομαντικό αυτό παρελθόν της Θεσσαλονίκης που όσο και αν θέλουν να της δώσουν την εικόνα της σύγχρονης μεγαλούπολης αυτή παραμένει τρυφερή πτωχομάνα.

Με την πρώτη γουλιά του βαρύ-γλυκού, το μάτι φθάνει στο βάθος του ορίζοντα εκεί που σμίγει το γαλάζιο του ουρανού με το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας, εκεί που μπορείς να αγγίζεις τον εαυτό σου να συναντήσεις το παρελθόν σου. Και εκεί που απολάμβανα την ηρεμία του δειλινού, χωρίς καλά να το αντιληφθώ έφθασα σούρουπο πια να περιπλανιέμαι στα σοκάκια της παλιάς πόλης, εκεί κάτω από κάστρα, να διασχίζω τα βυζαντινά της μνημεία για να καταλήξω στο δάσος του Σέιχ-σου, και να θαυμάζω την ομορφιά αυτής της πανέμορφης πόλης, όπως απλώνονταν μπροστά μου και καθώς φωτίζονταν σιγά-σιγά σαν την νύφη που φοράει τα χρυσά της στολίδια.

Τότε εκεί μπροστά στα μάτια μου συνέβη κάτι το παράξενο το μοναδικό η πανσέληνος αντίμα με έναν κατακόκκινο ήλιο που αρνιότανε πεισματικά να δύσει. Ναι μπροστά στα μάτια μου, συνωμοτούσε ο ήλιος με το φεγγάρι για να με αποπλανήσουν, να με απαγάγουν από την πραγματικότητα, σήμερα, με συνεργό όλες μου τις αισθήσεις πάσχιζαν να με μεταφέρουν γοητευμένο, σε άλλους ονειρικούς κόσμους. Ήταν μια απόλυτη ηρεμία, μιας και καρδιά, αέρας, περιβάλλον

πάλλονταν με τέλειο συγχρονισμό. Τέτοιες στιγμές τη νοιώθεις να πάλλεται μέσα σου, δεν θαυμάζεις απλά την φύση, τότε είναι που οι κραδασμοί στην ατμόσφαιρα, σου φέρνουν αγαλλίαση στην ψυχή σου, Τέτοιες στιγμές, σε αυτό το χώρο είναι που όλα συνωμοτούν για να ακούσεις τις καμπάνες από τον βυθό της θάλασσας, όπως θα έλεγε ο Π. Κοέλιο, εσύ νοιώθεις να σου ανοίγουν γλυκά τα φυλλοκάρδια, ήχοι μελωδικού βυζαντινού τροπάριου, ανάκατοι με τις Μακεδονικές ιαχές και τον ήχο της μακεδονικής Σάρισας καθώς σχίζει σφυρίζοντας με ορμή τον αέρα. Όλα εδώ μοιάζουν να έχουν μια μυστικότητα, αποπνέουν μια ακατάληπτη μαγική δύναμη. Εδώ δεν μπορείς να μην ερωτευθείς. Εδώ θυμάμαι, ακριβώς εδώ, κάτω από τα κάστρα μια νύκτα με πανσέληνο, Αύγουστος ήταν και τότε ήταν το πρώτο ραντεβού με την γυναίκα μου.

Εδώ επίσης, σε αυτή την ερωτική πόλη έχεις την πολυτέλεια να γερνάς με αρμονία, να το χαιρέσαι να το απολαμβάνεις. Η Θεσσαλονίκη σε σαγηνεύει με την απλότητα της, με τους ανθρώπους και την ιστορία της.

Εδώ η ψυχή του ανθρώπου, γυρεύει, αναζητά απεγνωσμένα την αρχή, τον χρόνο μηδέν, την δημιουργία. Έχει ανάγκη η καρδιά, την παλινδρόμηση στον χρόνο, για να αποκτήσει νόημα ο ξέφρενος ρυθμός της εξέλιξης, διαφορετικά η εξέλιξη χωρίς καρδιά, τι είναι; Ένα τίποτα. Μια απλή διαδικασία. Εδώ κανείς δεν νοιώθει μόνος. Φθάνει μόνο να αφήσει την καρδιά του ελεύθερη να πετάξει. Είναι μια απέραντη καρδιά αυτή η πόλη. Δεν είναι απρόσωπη η Θεσσαλονίκη μας. Εδώ καθένας μπορεί να αναζητήσει και να ανακαλύψει την δική του προσωπική σχέση μαζί της. Είναι μια απέραντη ανοικτή αγκαλιά η Θεσσαλονίκη μας.

Εδώ επίσης μπορεί κανείς να αναζητήσει και να ανακαλύψει τον πραγματικό του εαυτό, και αφού περιπλανηθεί να βρει και να ακολουθήσει τον δρόμο της καρδιάς του. Εδώ η ατμόσφαιρα μοιάζει μαγική και οι άνθρωποι λες και μισούνται αυτόματα από το φυσικό περιβάλλον σε μια ακατάληπτη τελετουργία. Είναι από αυτά που δεν

μπορείς να εξηγήσεις, να τα καταγράψεις, απλά τα νοιώθεις. Έτσι κάθε ρομαντικό συναίσθημα σου βγαίνει σε κάθε δειλινό, κάθε μελαγχολικό δειλινό, ιδίως όταν ο θόρυβος και οι καθημερινοί ρυθμοί σου το επιτρέψουν και η ίδια η πόλη έχει τον τρόπο να σε καθοδηγεί συχνά σε αυτό.

Της έδωσαν αέρα μεγαλούπολης, μα εκείνη μένει πιστή στην καρδιά μας η πόλη των παιδικών μας ονείρων. Είναι η πόλη που μπορεί κανείς ακόμη και σήμερα να ονειρεύεται, σε κάθε ηλικία. Την είπαν συμπρωτεύουσα, μα στις καρδιές μας δεν συν-υπάρχει με καμία. Δεν θέλει πολύ, φθάνει λίγο καιρό να έχεις ζήσει, να έχεις πάρει, λίγο από τον αέρα της μπολιάζεσαι αυτόματα από την ιστορία της.

Το απαλό αεράκι, καθώς μου χάιδευε το πρόσωπο ήταν σαν να μου έφερνε στα αυτιά τα λόγια το Δ. Σαββόπουλου «Στην Θεσσαλονίκη μπορεί κάποιος να απολαμβάνει ακόμη και την παρκαμή του, να γλεντά ενόσω αποσυντίθεται».

Και τότε έτσι απλά μου μπαίνει το φιλοσοφικό ερώτημα: Γιατί άραγε ο καθένας από όσους ζουν, ή έχουν ζήσει ο στην Θεσσαλονίκη, διατηρεί μια αθεράπευτα ερωτική σχέση μαζί της που όταν την αναπολεί ζει σε μια μελαγχολία, αλλά και όταν είναι κοντά της ζει μέσα σε μια μελαγχολική ομορφιά, που τον κάνει να ονειρεύεται μαζί της, να χάνεται στην αγκαλιά της, να βυθίζεται στις άπειρες σελίδες της ιστορίας της και να μπορεί να μετασηματίζει τον πόνο της προσφυγιάς, σε φιλοσοφία ζωής, σε ευσπλαχνία, καρτερικότητα και αισιοδοξία αλλά και μοναδική δύναμη ψυχής; Τι είναι αυτό που διαθέτει αυτή η πόλη το βορρά και την κάνει τόσο γοητευτική;

Χτισμένη στην άκρη του Θερμαϊκού, ο Μ. Αλέξανδρος της χάρισε το όνομα της αγαπημένης του θετής αδελφής της Θεσσαλονίκης. Αργότερα, στους Ρωμαϊκούς χρόνους η πόλη θα γνωρίσει τους πιο αιματηρούς διωγμούς των χριστιανών.

Θα ακολουθήσουν οι αιματηρές αλώσεις από τους Σαρακηνούς το, από τους Νορμανδούς το και τελικά από τους Τούρκους. Ενώ ακόμη νωπές είναι στην ατμόσφαιρα οι κραυγές απόγνωσης των 43.000 Εβραίων της Θεσσαλονίκης ανάκατες με τα σφυρίγματα των τραίνων που τους οδηγούσαν στα στρατόπεδα του θανάτου δίνοντας έτσι την «τελική λύση» του σατανικά εμπνευσμένου και τόσο απάνθρωπου σχεδίου εξόντωσης των λαών, του Χιτλερικού Ναζισμού.

Η ιστορία αυτής της πόλης βαμμένη με αίμα και γεμάτη από αγώνες για την ελευθερία, την δημοκρατία, τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Είναι άραγε οι αδικοχαμένες ψυχές που ξαναγυρίζουν για ψιθυρίσουν σε άλλες ψυ-

χές στην δική τους ακατάληπτη προαιώνια γλώσσα και να τις μπολιάσουν με ιδέες και όνειρα για ελευθερία, δημοκρατία, ανθρωπιά και απέραντη αγάπη; Μήπως είναι αυτός ο λόγος που οι καρδιές των Θεσσαλονικέων πάλλονται μονίμως σε ρυθμό αγάπης;

Έτσι λοιπόν με ανοικτή καρδιά και συναίσθημα απλοϊκό αλλά πάντα δυνατό οι άνθρωποι αυτής της πόλης ξέρουν να δίνουν ανθρωπιά και να αναζητούν τα όνειρα τους στα καλντερίμια, και στα σοκάκια της αγαπημένης τους Θεσσαλονίκης, πλάι στο συνάνθρωπο τους, Αυτοί οι άνθρωποι έχουν την δυνατότητα να μην αλλοιωθούν, από την ορμή του μεταμοντέρνου τεχνολογικού πολιτισμού, καθώς είναι προικισμένοι με το ταλέντο της ψυχικής ομορφιάς μπορούν να αποτρέψουν την αλλοτρίωση τους, φθάνει μόνο να το θελήσουν.

«Και αν ζω στην Ξελογιάστρα την Αθήνα για σένα τραγουδώ κάθε βραδιά». Είναι ο καημός που έγινε τραγούδι, η νοσταλγικότητα των αγαπημένων τέκνων της φτωχομάνας, και ο Τσιτσάνης απλά μελοποίησε αυτόν τον αγιάτρευτο πόνο της Ξενιτιάς. Και αν η πρωτεύουσα με τις τόσες προκλήσεις της και τις εφήμερες απολαύσεις της, σε αποπλανεί, πάντα ο νους γυρνά στην πρώτη και αλησμόνητη αγάπη, στην Θεσσαλονίκη, των παιδικών η φοιτητικών χρόνων. Όλοι σαν την θυμούνται, μελαγχολούν, οι πιο ευαίσθητοι δακρύζουν.

Τι είναι για μας λοιπόν η Θεσσαλονίκη; Είναι η μάνα μας που μας κρατά σφικτά στη αγκαλιά της, και εμείς οι απανταχού Θεσσαλονικείς, τέκνα αυτής της υπέροχης μάνας, με περηφάνια διατυμπανίζουμε, πως είμαστε μεταξύ μας τα «καρντάσια», που σημαίνει αδελφία από καρδιάς. Κάποτε Οθωμανοί, Εβραίοι και Ρωμιοί ήταν τα παιδιά της Θεσσαλονίκης όπως αναφέρει ο Λεντερικ στην ομώνυμη τριλογία του. Ναι, υπήρξαν και υπερβολές, αλλά αυτή σαν μάνα στοργική προσπάθησε να τις σκεπάσει με το πέπλο της να τις εκτονώσει, τις φορές που δεν κατάφερε να τις αποτρέψει.

Στην υπεροψία του Αθηνοκεντρικού κράτους γύρισε αυτή η μαυροφορεμένη μάνα με περηφάνια την πλάτη, απορρίπτοντας τον κατ' «ευφημισμό» τίτλο της συμπρωτεύουσας. Κάποιοι της το χρέωσαν σαν σύμπλεγμα κατωτερότητας Εκείνη απλά έσφιξε στη αγκαλιά της τα ορφανά της, έδειξε στο βάθος της ιστορίας την αδιαπραγμάτευτη παρουσία της ανά τους αιώνες. Πίστεψε στα παιδιά της, και μαζί τους ανέβηκε την λεωφόρο της ιστορίας.

Από την στιγμή που ο βασιλιάς Όθωνας απηχώντας και την επιθυμία των ρομαντικών διανοούμενων της εποχής εκείνης επέλεξε σαν πρω-

τεύουσα του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους την Αθήνα, την πρώτη ιστορικά δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή ήπειρο, μνημείο ιστορικό του πολιτισμού και του πνεύματος, ο σύγχρονος Αθηναίος νοιώθει, πως κληρονομεί με την γέννηση του την αίγλη και την δόξα ενός κλασσικού αρχαιοελληνικού πνεύματος, κάτι αυτό ενισχύεται καθημερινά με τους τόσους τουρίστες που επισκέπτονται με δέος και ανεξάντλητο θαυμασμό τον ιερό βράχο. Μην ξεχνάμε πως σαυτόν κόσμο υπάρχουν άνθρωποι που έχουν ορίσει σαν όνειρο ζωής να μπορέσουν κάποια στιγμή να επισκεφθούν την Αθήνα. Όμως έχει όρια η ιστορία; Όλα σταματούν εκεί στον χρυσό αιώνα του Περικλή; Τι ήταν η Αθήνα στους βυζαντινούς χρόνους; Μια απλή πόλη της αχανούς Βυζαντινής αυτοκρατορίας;

«Κάνουμε ένα πήδημα, στην αρχαιότητα, στον Περικλή, και μένουμε με όλον αυτόν τον ψυχαναλυτικό τραυματισμό παραλείποντας το Βυζάντιο» θα πει χαρακτηριστικά η Ελένη Αρβελέρ.

Αλλά ποια είναι η σύγχρονη Αθήνα; Ένα εποικιστικό χαώδες πολεοδομικό συγκρότημα τεσσάρων εκατομμυρίων. Είναι μια απρόσωπη πόλη, όπου εκμηδενίζονται οι ανθρώπινες σχέσεις, όπου απομονώνεται ο καθένας, ένα συνοθύλευμα μοναχικών ανθρώπων, χωρίς ιδεολογία και οράματα, που απασχολείται μόνο με την καθημερινή επιβίωση του.

Σήμερα, η μάνα μας η Θεσσαλονίκη ντυμένη στα λευκά, περήφανη για τα παιδιά της, με την αγκαλιά ανοικτή όπου κουρνιάζουν οι χιλιάδες οικονομικοί μετανάστες. Αυτή που ξέρει από προσφυγιά και πόνο, προσπαθεί να τους περάσει τα ίδια διαχρονικά διδάγματα, μολονότι κάποια στιγμή φαίνεται να μην μπορεί να αποτρέψει τις εθνικιστικές εξάρσεις, την υπερβολή και την περιθωριοποίηση.

Όλοι είναι σίγουροι όμως πως σύντομα, πολύ σύντομα, και αυτά τα υιοθετημένα αλλά πολύ αγαπημένα παιδιά της, θα την κάνουν περήφανη και θα επιβιώσουν μέσα σε μια ανθρωπιστική, πολιτιστική, πολυπολιτισμική Ευρώπη.

Σήμερα η μάνα μας η Θεσσαλονίκη εκσυγχρονίζεται με σοφία, και εμμένει παραδοσιακά στο τίτλο που δικαιοματικά της ανήκει, και με καμάρι το περηφανεύεται γιατί πραγματικά είναι μια ανθρώπινη πόλη.

Σήμερα της προσφέρεται ο τίτλος της συ-

μπρωτεύουσας συνειδητά πια, και όχι χατιρικά, όπως στο παρελθόν, τίτλος που φαίνεται να κέρδισε, με την ιστορική της παρουσία. Εκείνη, απαλλαγμένη πια από τα συμπλέγματα και τα τραύματα του παρελθόντος, σκύβει με ταπεινοφροσύνη τα μάτια και απορρίπτει εκ νέου την προσφορά. Πιστεύει πως δεν έκανε τίποτε παρά πάνω από το χρέος της στην ιστορία.

Σε ένα χρόνο που η Αθήνα, θα διοργανώσει ξανά ύστερα από πολλά χρόνια τους ολυμπιακούς αγώνες, όπου εδώ θα ξαναγεννηθεί το πνεύμα της ευγενούς άμιλλας, της δημοκρατικής και ελεύθερης σκέψης, η Θεσσαλονίκη θα δώσει πάλι το βροντερό παρόν της προσφέροντας τα παιδιά της στην ιδέα του εθελοντισμού, γιατί πρέπει να γίνει γνωστό ότι η ανθρωπινή αλληλεγγύη είναι ελληνικό προτέρημα που δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει και το αρχαιοελληνικό πνεύμα συνεχίζει να ζει κυρίαρχο στις σχέσεις και των σύγχρονων κατοίκων αυτής της χώρας.

Τελικά, του κόσμου οι ισχυροί, υπό τις παρούσες συνθήκες αναγνωρίζοντας την ιστορική παρουσία της Θεσσαλονίκης, της όρισαν να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο στην νέα Ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Την ονομάζουν Πρωτεύουσα μόνη και μοναδική μητρόπολη των Βαλκανίων. Η ίδια, το μόνο που ξέρει πως τα νέα της παιδιά που έρχονται από τις νέες βαλκανικές Ευρωπαϊκές χώρες, θα τα αναθρέψει με τις ίδιες αρχές και ιδέες ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν στο νέο Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Εκείνη την στιγμή, ένας ηλεκτρονικός ήχος, διαπεραστικός, μου τάραξε την μαγεία της στιγμής και διέκοψε αυτόματα τις σκέψεις μου.

Ήταν ο ήχος του κινητού μου τηλεφώνου ή άλλως η πραγματικότητα που με καλούσε να προσγειωθώ, και μου γνωστοποιούσε ότι θα έπρεπε να επανέλθω άμεσα σε άλλο διαφορετικό τρόπο σκέψης. Μια απόδραση μου από την πολυτελή φυλακή της πνευματικής μου μονομέρειας έλαβε τέλος.

Υπέκυψα, δεν μπορούσα να κάνω διαφορετικά, αλλά έκανα μια μυστική συμφωνία με τον εαυτό μου, να ακολουθήσουν και άλλες πνευματικές αποδράσεις, που εξάλλου είναι και η δύναμη μου να αντέξω στο έντονο ρυθμό της καθημερινότητας και είμαι σίγουρος πως αυτή η πόλη θα συμμοτήσει εκ νέου για χάρη μου.